

بررسی تأثیر مطبوعات محلی استان هرمزگان بر همکاری اجتماعی

(با تأکید بر مشارکت جهت تحکیم امنیت اجتماعی)

آبتین امیری - دستیار علمی دانشگاه پیام نور بندر خمیر

چکیده

این تحقیق که از نوع پیمایشی می باشد به بررسی تأثیر مطبوعات محلی استان هرمزگان بر رفتار شهروندان بندرعباسی جهت همکاری در امنیت اجتماعی می پردازد. در این پژوهش، پرسش اساسی این بوده که در حوزه هایی که مطبوعات محلی فعال بوده اند و به ارائه مطالب ترویجی، آموزشی و اطلاع رسانی در خصوص معضلات اجتماعی و همکاری جهت مقابله با آن پرداخته اند، تأثیر پذیری شهروندان بندرعباسی از این مطبوعات در چه حدی بوده است؟ برای یافتن پاسخ این پرسش، بعد از تعریف امنیت اجتماعی، مبانی نظری در خصوص تأثیر مطبوعات بر رفتار شهروندان ارائه شده است و سپس تحلیل داده ها که برآمده از نتایج پرسش نامه ها می باشد مطرح گردیده است. نتایج این تحقیق گویای آن است که درج مطالب ترویجی، طرح مطلب آموزشی و گزارش عملکرد دستگاه های اجرایی مرتبط با امنیت اجتماعی در نشریات محلی استان هرمزگان، به عنوان یک عامل آگاه سازانه و انگیزشی برای مسئولیت پذیری شهروندان بندرعباسی، عمل نموده است. لذا به موازات میزان مطالعه مطبوعات محلی توسط شهروندان بندرعباسی مشارکت و مسئولیت پذیری اجتماعی جهت تحکیم امنیت اجتماعی نیز افزایش یافته است.

واژه های کلیدی: مطبوعات محلی، امنیت اجتماعی، معضلات فرهنگی، آگاهی عمومی، مشارکت جمعی.

مقدمه

در بحث حقوق اساسی، مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی به رسمیت شناخته شده اند، چرا مطبوعات نقش مهمی در تحول آفرینی، اطلاع رسانی و رفتار اجتماعی شهروندان برعهده دارند. مطبوعات در تمامی جوامع به عنوان پل ارتباطی میان مردم و حاکمیت عمل می کنند و به عنوان یک عنصر بیدارگر، در رشد و جهت گیری بینش اجتماعی افراد مؤثر هستند.

مطبوعات در کشور ما مستقیماً زیر نظر قانون مطبوعات مصوب 1374 ه. ش اداره می شوند که این قانون در چندین مرحله مورد بازبینی قرار گرفته است. این قانون درچارچوب مسئولیت حقوقی، تفاوتی را میان مطبوعات ملی و محلی قائل نشده است، لذا مطبوعات محلی استان هرمزگان، که تأثیر آنها بر رفتار اجتماعی شهروندان در خصوص همکاری برای تحکیم امنیت اجتماعی موضوع اصلی این تحقیق است، در ساختار و جایگاه حقوقی تفاوتی با مطبوعات ملی قرار ندارند.

یکی از ابعاد مهم و حیاتی مطبوعات تأثیر گذاری آنها بر اقشار مختلف جامعه است. در این میان مطبوعات محلی می توانند اثر گذاری خود را بر دامنه ی گسترده ای از جامعه محلی تعمیق بخشند، چرا که مطبوعات محلی به دلیل پرداختن به موضوعات بومی و

تطبیق محتوا و مطالب آنها با محیط پیرامونی خوانندگان، می تواند نقش سازنده ای را در تغییر و بهبود رفتار شهروندان ایفاء نماید. ارزیابی این موضوع که مطبوعات محلی استان هرمزگان در شهر بندرعباس تا چه حد در تعمیق مسئولیت پذیری اجتماعی آن هم در خصوص امنیت اجتماعی موفق بوده اند موضوع اصلی این پژوهش است. دکتر غفار پارسا عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان می نویسد:

« امروزه ضرورت و اهمیت امنیت درحوزه های مختلف بر کسی پوشیده نیست، چرا که تمامی امکانات زندگی در صورت نداشتن امنیت می تواند تحت الشعاع قرار گیرد، این موضوع از آنجا مطرح می شود که هیچ انسانی قادر به تامین امنیت کامل نیست، بنابراین دراجتماعی زندگی می کند که بتواند باهمیاری دیگران امنیت رابه حوزه اجتماع برگرداند. حوزه اجتماعی به قلمرو هایی از حریم فرد مربوط می شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه است. در این قلمرو هاست که امنیت فرد حفظ و یا مورد تهدید قرار می گیرد. ناآرامی های شهری، جرائم اجتماعی (سرقت، بزهکاری، بی عفتی)، جرایم جنایی (قتل و جنایت) و آبرو و حیثیت افراد قلمروهای بیان شده حوزه اجتماعی اند که بر امنیت اجتماعی افراد تاثیر می گذارند. ممکن است تهدیداتی که امنیت اجتماعی را تحت الشعاع قرار می دهند، زمانی روی دهند که جوامع به این نتیجه برسند که در شرایطی خاص، هویت ما مورد تعرض و خطر واقع شده است. عواملی که می توانند هویت یک جامعه را تهدید کنند ممکن است از سرکوب آزادی بیان تا مداخله در قابلیت های آن برای ابراز و بیان خود تنوع داشته باشد. به باور بوزان، این عوامل ممکن است مشتمل بر این موارد باشند: ممنوعیت به کارگیری زبان، نام ها، لباس ها از طریق بستن مکان های آموزشی و دینی و یا تبعید و کشتار اعضای یک اجتماع.

در این میان برخورداری از امنیت روانی و اجتماعی پایدار در گروه و تعامل مناسب در سطح کلان، میانه و خرد است و در راس نیازهای انسانی قرار دارد که تحت عنوان سلسله مراتب نیازها مطرح است. ولی در این اجتماع اطلاع داشتن افراد از میزان حقوق خود که امنیت اجتماعی جزوی از آن است می تواند ضامن امنیت اجتماعی باشد چرا که وقتی فرد در اجتماع از حقوق خود و اینکه داشتن فضایی امن و آرام حق اوست آگاه نباشد موقعی که این حق سلب می شود نیز خبردار نخواهد شد. بنابراین اطلاع داشتن از این موارد جزئی از حقوق افراد محسوب می شود، در این راستا خود شهروند ملزم به حفظ و رعایت حقوق و اجرای قوانینی که طبق هنجارها و ارزش های جامعه تنظیم شده است. طرح هایی که در قالب امنیت اجتماعی اجرا می شود نشان دهنده این است که عده ای این ارزش ها را زیرپا گذاشته و قانون سعی در برخورد با این عده دارد چرا که از نظر حکومت نادیده گرفتن این هنجارها در واقع توهین به ارزش های جامعه است.» (پارسا، 1389:33)

در این پژوهش برای دست یابی به نتایج بهتر، تأثیر متغیرهایی چون میزان مطالعه مطبوعات محلی، اطلاع رسانی به موقع مطبوعات محلی، ارائه برنامه ها و مطالب ترویجی و آموزشی توسط مطبوعات محلی، ارائه مطالب تخصصی توسط مطبوعات محلی، گزارش عملکرد دستگاه های اجرایی مرتبط با امنیت اجتماعی در مطبوعات محلی، بر رفتار و

عملکرد شهروندان بندرعباسی در خصوص همکاری برای تحکیم امنیت اجتماعی مورد ارزیابی قرار گرفته است.

بیان مسأله

منظور از مطبوعات کلیه رسانه های مکتوبی است که طبق قانون مطبوعات ایران مصوب 1374 ه.ش چاپ می شوند. مطبوعات محلی نیز در ایران تحت قانون مطبوعات ایران فعالیت می کنند با این تفاوت که در دامنه توزیع و محتوای مطالب، باید جنبه های محلی را بر گرایش ملی ترجیح دهند، چرا که طبق قانون مطبوعات ایران، مطبوعات محلی در محدوده استانی مشخص فعالیت می کنند.

فعالیت مطبوعات محلی در استان هرمزگان به بیش از ربع قرن قبل باز می گردد. قبل از آن چند روزنامه به صورت مقطعی چاپ می شد، اما از 27 سال قبل روزنامه «صبح ساحل» و بعد از آن «ندای هرمزگان» پا به عرصه فعالیت گذاشتند که این دو روزنامه تا کنون در حال چاپ هستند. بعد از آن مطبوعات محلی مختلف دیگری در هرمزگان شروع به چاپ نمودند.

در سطح ملی تأثیر مطبوعات بر رفتار شهروندان موضوعی بوده که همواره مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، خصوصاً در مورد رفتار و امنیت اجتماعی. مسئولیت پذیری اجتماعی می تواند از اثرات آگاه سازی عمومی برای بهبود رفتار در جهت همگرایی در محیط زندگی باشد. امری که مطبوعات به عنوان یک رکن آگاهی بخش جامعه در شکل گیری آن مؤثرند. همگرایی اجتماعی حاصل از این آگاه سازی می تواند نقش مهمی را در خصوص ارتقاء کیفیت امنیت اجتماعی ایفاء نماید. هر چندکه در غالب جوامع از گذشته دور تاکنون پلیس اداری و انتظامی به عنوان حافظ امنیت اجتماعی شناخته می شود، اما در تفکر اجتماعی نوین، نقش اطلاع رسانی و مسئولیت مطالب ترویجی آن هم از سوی رسانه ها و مطبوعات به عنوان یک نقش محوری مورد توجه قرار گرفته است. چرا که مطبوعات در کنار سایر رسانه ها مسئولیت بخش نرم افزار را در امنیت اجتماعی جامعه ایفاء می نمایند.

امنیت اجتماعی در هر جامعه ایی به مؤلفه های ساختاری آن اجتماع بر می گردد. افزایش رفاه و امنیت اجتماعی حاصل ارزیابی این مؤلفه ها و تقویت جنبه های مثبت آن است. در این، میان مطبوعات محلی می توانند نقش پیش رویی را در تقویت مؤلفه های مثبت و سازنده که به رفاه و امنیت اجتماعی هر چه بیشتر شهروندان باز می گردد، داشته باشند. مطبوعات محلی در هرمزگان مثل سایر مطبوعات محلی کشور با تمرکز در مسائل بومی و محلی در نشر و چاپ که امکان طرح آن به صورت گسترده در مطبوعات ملی وجود ندارد، می توانند بر رفتار سازی شهروندان هرمزگانی و مخاطبان خود مؤثر باشند.

نگاه علمی و تخصصی به مفاهیم و موضوعات مرتبط با امنیت اجتماعی و خود داری از طرح مطالب سطحی و احساسی در این خصوص می تواند یکی از رویکرد های مؤثر مطبوعات محلی استان هرمزگان در تأثیر بر دیدگاه و رفتار شهروندان باشد. همکاری های اجتماعی حاصل از آگاه سازی مطبوعات محلی در استان هرمزگان خود پتانسیل ویژه ای برای

تحکیم امنیت اجتماعی در جامعه محلی هرمزگان است که تا کنون کمتر به آن پرداخته شده است.

اهمیت موضوع

«امنیت اجتماعی یکی از شاخصه های رفاه عمومی در جامعه است. این امنیت شامل دو بعد روانی و مادی در جامعه می شود. از یک سو شهروندان برای رسیدن به زیست اجتماعی آرمانی باید از نظر روحی، روانی و تبلیغاتی دارای امنیت و شرایط مناسب باشند. و از سوی دیگر، با کاهش زمینه های جرم و نا امنی و آن هم در تمامی ابعاد و سطوح آن در جامعه، شهروندان امنیت را در تمامی شئون زندگی خود احساس کنند. آنچه که ضرورت بررسی مؤلفه های تأثیر گذار بر امنیت اجتماعی را مشخص می کنند دستیابی به رفاه و زیست اجتماعی آرمانی شهروندان است. رشد و توسعه اجتماعی بدون امنیت اجتماعی و کاهش جرایم و عوامل نا امنی ممکن نیست. آنچه که اهمیت موضوع را آشکار می سازد نقش مشارکت اجتماعی شهروندان در تحقق امنیت اجتماعی است. شکل گیری امنیت اجتماعی در یک جامعه و تثبیت و تداوم آن بدون مشارکت حقیقی شهروندان ممکن نیست.» (جی. گود، 1352:82)

«با رسیدن امواج فرآیند جهانی شدن که کاهش کنترل حکومت ها بر ملت خود را به دنبال آورده رابطه دولت با مردم دچار تغییر و تحولاتی شده است. دولت ها مثل گذشته نمی توانند بر مردم داخل جامعه خود کنترل کامل داشته باشند، بلکه در عصر جهانی شدن صورت های هویتی به منزله یک نوع مقاومت بروز می کنند .

به نظر می رسد امنیتی که پشتوانه آن نوعی رعب و ترس است، امنیت واقعی و پایداری نباشد، زیرا معمولاً عواملی هستند که در اعتراض به وضعیت هراس، واکنش های ضد امنیتی به وجود می آیند. اگر در گذشته مرجع امنیت را دولت ها می دانستیم، اکنون باید مرجع امنیت را جامعه بدانیم و اگر در گذشته امنیت خود را در پرتو ثبات یگانگی و آرامش جست وجو می کردیم امروزه باید مفاهیمی نظیر تغییر، کثرت و بحران را وارد آحاد تعریفی امنیت بنماییم. اگر در گذشته امنیت یک پروژه حکومتی بود، در حال حاضر باید به آن به عنوان یک فرایند اجتماعی بنگریم .

نظم اجتماعی در سطح جامعه مستلزم نظام ارزشی مشترک است که از طریق فرآیند اجتماعی شدن به افراد جامعه منتقل می شود و افراد از این طریق به وظایف و حقوق خود واقف می شوند. در واقع اگر افراد جامعه نظام ارزشی مشترک را عادلانه تصور کنند وفاق و ثبات اجتماعی افزایش خواهد یافت، در غیر این صورت امنیت اجتماعی نیز در خطر است. در این میان نقش رسانه ها خصوصاً مطبوعات می تواند بسار تعیین کننده باشد چرا که مطبوعات نقش آگاه سازی جامعه را برعهده دارند.

«(پارسا، 1389:42)

از آنجا که در یک جامعه بخش مهمی از اطلاع رسانی، آموزش و ترویج بر عهده مطبوعات است، این رسانه ها می توانند با نگاه کارشناسی و اطلاع رسانی مناسب و استفاده از الگوهای آموزشی، رفتار شهروندان را در جهت مشارکت برای تحکیم امنیت اجتماعی و همکاری با نهادها

دستگاه های اجرایی زیربسط سوق دهند. ایده بنیادی تحقق امنیت اجتماعی نیازمند فعال نمودن شهروندان از طریق آموزش و مشارکت آنهاست که از طریق مطبوعات به روح جامعه تزریق شده جائیکه هر یک از شهروندان امنیت اجتماع را امنیت خود تلقی کرده و در تحکیم آن کوشا باشند.

هرچندکه نقش و تاثیر مطبوعات در عرصه های مختلف زندگی شهروندان همواره یکی از موضوعات اصلی پژوهشها بوده است، اما تاکنون چنین پژوهشی در خصوص مطبوعات محلی استان هرمزگان صورت نگرفته است و همین امر اهمیت موضوع را آشکار می سازد.

اهداف تحقیق

پرسش اساسی این تحقیق این است: نقش مطبوعات محلی استان هرمزگان در همکاری اجتماعی شهروندان هرمزگانی جهت تحکیم امنیت اجتماعی چه می باشد؟ آیا این مطبوعات توانسته اند نقش مؤثری را در شکل گیری فهم اجتماعی و رفتار مشارکت جویانه شهروندان برای تحکیم امنیت اجتماعی ایفاء نمایند؟

اهداف جزئی این تحقیق عبارتند:

- بررسی تأثیر مطالعه مطبوعات محلی بر آگاهی شهروندان از معضلات اجتماعی.
- بررسی ارتباط بین میزان مطالعه مطبوعات محلی بر مشارکت اجتماعی شهروندان.
- بررسی ارتباط مطالعه مطبوعات محلی با مسئولیت پذیری اجتماعی شهروندان.
- بررسی تأثیر مطالعه مطبوعات محلی بر ارتباط شهروندان با نهادهای مرتبط با امنیت اجتماعی.

مبانی نظری

1- «درآمدی نظری بر امنیت جامعه ای (مفاهیم، مولفه ها و نظریه ها)» می نویسد: «امنیت جامعه ای، نوع و سطحی از احساس اطمینان خاطر است که جامعه (Society) و گروه در آن موضوع اساسی هستند. بعضی محققان این نوع از امنیت را به امنیت «اجتماعی شده» یا به «امنیت ساخته و پرداخته جامعه» معنا کرده اند. [تاجیک و افتخاری، 1379]. از دید این محققان پس از تدارک سطح فردی امنیت و یا پس از پرداختن به وجه ملی امنیت، ضرورت دارد به امنیت و اطمینان خاطر بذل توجه شود که محصول جامعه است و در جامعه شکل می گیرد. این در حالی است که بعضی محققان دیگر، از امنیت جامعه ای و هویت محور (بوزان، 1993) سخن گفته اند. نباید فراموش کرد که امنیت جامعه ای، در زمینه ها و محیط های مختلف، مصادیق و تفاسیر متفاوتی یافته است. عموماً این قسم از امنیت هنگامی طرح می شود که جامعه به طور معقولی معضل بقاء (Survival) نداشته باشد و درصدد حفظ و ابراز قویتر خود برآید. بر این

اساس، امنیت اجتماعی ابتدا در جوامعی طرح شد که به سطح قابل قبولی از بقاء و حیات رسیده بودند. اما معنایی که برای امنیت اجتماعی در جوامع غربی مدنظر است، با معنای آن در جوامع دیگر - که سطح رفاه و دغدغه های اجتماعی متفاوتی دارند - تطابق کامل ندارد. در کشورهایمانند ایران که حدی از رفاه و آرامش تامین شده است موجی از دغدغه های گوناگون، جامعه را درنوردیده است. دسترسی آسان و سریع به رسانه های خبری، محوریت رقابت در همکاری ها، بافت متنوع جمعیتی، نابرابری در فرصت های اقتصادی و اجتماعی و کلیشه بندی رفتارها و تلقی ها سبب شده اند جامعه ایرانی علاوه بر دغدغه های پیشین، نگرانی های نوپدید هم داشته باشد.

«(قدیری، 1391:18)»

2- «مونیک شمیلیه» در بخشی از کتاب «بشریت و حاکمیت ها» به تأثیر رسانه ها بر رفتار شهروندان می پردازد و می نویسد: «در الگوهای رفتاری شهروندان خصوصاً در عرصه مشارکت و مسئولیت پذیری اجتماعی تأثیر پذیری زیادی از رسانه ها وجود دارد. رسانه های تصویری یا مطبوعات هر یک به نوبه خود در شکل گیری بینش و تفکرات شهروندان یک جامعه نقش دارند. هنگامی که می بینیم بسیاری از جنگ ها و صلح ها در دنیای امروز براساس تبلیغات و موضع گیری رسانه ها صورت می گیرد، باید به اهمیت این رسانه ها در رفتار و زیست اجتماعی شهروندان به خوبی آگاه بود... رفتار اجتماعی شهروندان همواره متأثر از مؤلفه های مختلفی بوده است، باورها و احساسات سنتی درکنار اطلاع رسانی و تحلیل های جدید که معمولاً از طریق مطبوعات منعکس می شوند. این روند اگر تداوم یابد، رفتار شهروندان را در جهت الگوی ارائه شده از سوی رسانه ها و مطبوعات تغییر می دهد. از این رواز منظر حاکمیتها مطبوعات می توانند در بهبود رفتار شهروندان برای کاهش جرایم یا افزایش همکاری اجتماعی که به رفاه و امنیت در محیط زندگی ختم می شود کمک کنند.» (شمیلیه، 30: 1382)

نظریه «مونیک شیمیله» بر این بنیان استوار است که ارزش های ایجاد شده از سوی مطبوعات بر رفتار شهروندان چنان عمیق است که امروزه حاکمیت ها استفاده از مطبوعات را برای بهبود بخشی از رفتار شهروندان به یک رویه تبدیل کرده اند. همکاری مطبوعات در عرصه های مختلف آموزشی ترویجی، علمی، بیان مسائل، طرح شکل گیری، اطلاع رسانی و... می توانند در آگاه سازی شهروندان مؤثر باشد و آنها به سمت اصلاح رفتار و همکاری در جهت تحکیم و توسعه امنیت در اجتماع سوق دهد.

3- «جان تابسون» در «رسانه ها و مدرنیته» می نویسد: «مطبوعات به عنوان رکن چهارم دمکراسی در جوامع دمکراتیک نقش مهمی را در رفتار سیاسی و اجتماعی شهروندان ایفاء می نمایند. همین طور که این مطبوعات اگر به صورت لجام گسیخته وارد عرصه اجتماع شوند می توانند در افزایش بزهکاری، جرم و نا امنی اجتماعی مؤثر باشند. چرا که مردم خواه ناخواه اطلاعات را از رسانه ها می گیرند و از طریق آن ها با باورهای مسئولین آشنا می شوند و بر اساس اطلاعات دریافتی رفتار خود را در قبال تحولات تنظیم می نمایند... ایراد تاریخی به مطبوعات زرد به همین موضوع بر می گردد که آنها به

بهانه‌ی حفظ ارزش‌های ظاهری اجتماعی، شهروندان را از مسئولیت اجتماعی دور می‌کنند. شاید دلیل این امر آن باشد که این مطبوعات رضایت‌آنی مخاطب را بر مسئولیت‌پذیری آن ترجیح می‌دهند. حتی اگر چنین باشد دیگر مطبوعات که خود را در حوزه رفتاری شهروندان مسئول می‌دانند باید با تلاش خود این‌جای رسانه‌ای را پر کنند. چرا که بهبود رفتار اجتماعی که در نهایت به رفاه و امنیت اجتماعی شهروندان ختم می‌شود بیش از همه به سود خود شهروندان است. اگر نقش مطبوعات در تحول رفتاری نادیده گرفته شود، جای رسانه‌ای و عدم آگاه‌سازی مردم فرصت مناسبی را برای پخش شایعات و دیدگاه‌های غیرمسئولانه فراهم می‌کند که خود این امر زمینه‌ای برای ناامنی روانی در اجتماع و در نهایت رفتارهای غیرمسئولانه شهروندان است.» (تابسون، 29: 1380)

در این نظریه تأثیر مطبوعات بر رفتار اجتماعی شهروندان در سطح بالایی ارزیابی شده است تا آنجاکه دست‌یابی به رفاه و امنیت اجتماعی بدون همکاری رسانه‌ها و مطبوعات بسیار مشکل تعریف شده است. جای رسانه‌ای یکی از دلایل ضعف آموزش، عدم آگاهی و ذهنیت‌سازی منفی شهروندان است که می‌تواند آن‌ها را نسبت به بهبود امنیت در اجتماع بی‌تفاوت نموده و سبب کاهش مشارکت اجتماعی در خصوص تحکیم امنیت شود. لذا مطبوعات در جهان امروز در همه سطوح از ملی گرفته تا محلی نقشی بی‌بدلیل در مشارکت و مسئولیت اجتماعی شهروندان خصوصاً در عرصه‌ی امنیت ایفاء می‌نمایند.

روش تحقیق

این تحقیق با روش پیمایشی صورت گرفته است. در روش پیمایشی داده‌ها و اطلاعات از گروه‌های همسان و گروه‌های معینی که دارای اشتراکات و ویژگی‌های مشابه می‌باشند جمع‌آوری می‌شوند. در کنار این روش پژوهشی، رویکرد توصیفی مورد توجه محقق بوده است. از آنجا که در روش پیمایشی داده‌های برآمده از افراد مورد تحلیل قرار می‌گیرند، این روش بهترین شیوه برای پژوهش‌های اجتماعی و حقوقی می‌باشد، خصوصاً اینکه نتایج برآمده از داده‌ها جنبه کاربردی داشته و در جامعه آماری و جمعیت مورد بررسی قرار گرفته شده قابل تعمیم است. (zoo:b9 و crewel)

باتوجه به ذهنی وگفتمانی بودن امنیت اجتماعی علاوه برسنجش آن توسط شاخصه‌های بیرونی، احساس امنیت توسط افراد خانواده و گزارش عملکردنهادهای اجرایی مسئول و میزان رضایت آنها از همکاری اجتماعی شهروندان نیز مورد ملاحظه قرار گرفته و در کنار این روش بر اساس نیازها از طریق بررسی متون و منابع مرتبط با موضوع مطالب جمع‌آوری شده است. این پژوهش، ابتدا میزان مطالعه مطبوعات محلی را توسط شهروندان بندعباس مورد سنجش قرار می‌دهد. پرسشنامه «شاخص توصیف آگاهی» ابزار محقق در این پژوهش بوده است. در این پرسشنامه، پاسخ‌دهندگان در زیر چند عبارت کوتاه یا وصفی که هر یک یکی از جنبه‌های اثرگذاری مطبوعات محلی هرزمگان در همکاری شهروندان در خصوص امنیت اجتماعی را مطرح می‌کنند، پاسخ داده‌اند. در کنار آن «پرسشنامه مین سوتا» مورد استفاده قرار گرفته که در

آن پاسخ دهندگان درجه ی آگاهی خود را از مسئولیت و وظایف شهروندی در خصوص مشارکت در امنیت اجتماعی با درجه بندی طیف لیکرت مشخص نمودند. نمونه گیری در این تحقیق به صورت خوشه ای چند مرحله ای صورت گرفته است. در این تحقیق 227 نفر از مناطق مختلف استان هرمزگان از طریق پیمایش مورد سوال قرار گرفتند. تجزیه و تحلیل دادهها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

در این پژوهش تأثیر پذیری شهروندان بندرعباس از مطبوعات محلی استان هرمزگان جهت مشارکت و همکاری در امنیت اجتماعی در قالب گزینه هایی چون اطلاع رسانی و درج مطالب تحقیقی، آموزشی و تربیتی و چاپ گزارش عملکرد مسئولین مربوطه در مطبوعات محلی استان هرمزگان مطرح شده است.

جامعه آماری

در هر تحقیقی یک جمعیت هدف وجود دارد، جمعیتی که می خواهیم درباره ی آن اطلاعاتی جمع آوری کنیم (د س راج، 17: 1366). جامعه آماری این پژوهش درپرسش شوندهگان ساکن بندرعباس می باشند و پرسشنامه ها در حجم نمونه 227 توزیع شده اند (n=227). تجزیه وتحلیلها نیز پس از استخراج داده ها بر روی اطلاعات 227 پرسشنامه وبا استفاده از بسته نرم افزاری spss انجام شد.

جدول شماره 1: بررسی رابطه میزان مطالعه مطبوعات محلی و همکاری اجتماعی شهروندان

وابسته ها	متغیر مستقل	فراوانی	خطای استاندارد	سطح معناداری	معنا دارد / ندارد
همکاری اجتماعی خود جوش	مطالعه مطبوعات محلی	156	0/017	0/003	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/241	0/912	ندارد
همکاری بانهادهای اجتماعی رسمی	مطالعه مطبوعات محلی	156	0/208	0/000	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/315	0/812	ندارد

جدول شماره 1 نشان دهنده تأثیر مطالعه مطبوعات محلی بر «همکاری اجتماعی خود جوش و داوطلبانه» شهروندان و مشارکت آنها در فعالیتهای اجتماعی رسمی است که معمولاً از سوی نهادهای دولتی سامان داده می شود. این جدول نشان می دهد رابطه معناداری میان میزان مطالعه مطبوعات محلی و همکاری و مشارکت اجتماعی شهروندان وجود دارد و مطبوعات محلی استان هرمزگان در افزایش تحرک اجتماعی شهروندان هرمزگانی موفق بوده اند.

جدول شماره 2: بررسی میزان مطالعه مطبوعات محلی و مسئولیت پذیری اجتماعی شهروندان

وابسته ها	متغیر مستقل	فراوانی	خطای استاندارد	سطح معناداری	معنا دارد/ ندارد
آگاهی مسئولیت اجتماعی از پذیرش	مطالعه مطبوعات محلی	156	0/334	0/000	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/148	0/315	ندارد
انگیزه مسئولیت پذیری اجتماعی	مطالعه مطبوعات محلی	156	0/027	0/032	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/129	0/004	دارد
پذیرش مسئولیت اجتماعی	مطالعه مطبوعات محلی	156	0/003	0/.29	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/151	0/141	ندارد

جدول شماره 2 گویای آن است که مطبوعات محلی هرمزگان نقش مستقیمی در آگاهی بخشی نسبت به ارزشهای اجتماعی و مسئولیت پذیری اجتماعی شهروندان هرمزگانی داشته اند. زیرا میان مطالعه مطبوعات محلی و آگاهی شهروندان رابطه معناداری حاکم است. اما مطالعه مطبوعات محلی تأثیری بر انگیزه مسئولیت پذیری اجتماعی شهروندان نداشته است چرا که در میان پرسش شوندهگان کسانی که مطبوعات محلی را مطالعه می نمودند یا نمی نمودند انگیزه خود را برای مسئولیت پذیری اجتماعی اظهار نموده اند و در این جدول سطح معناداری گویای این موضوع است. اما مطالعه مطبوعات محلی توانسته به پذیرش عملی مسئولیت اجتماعی ختم شود، حال اینکه میان پذیرش عملی و کاربردی

مسئولیت اجتماعی شهروندان و عدم مطالعه مطبوعات محلی رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول شماره 3: بررسی میزان مطالعه مطبوعات و شهروندان و توجه به تحولات اجتماعی محیط پیرامون

وابسته ها	متغیر مستقل	فراوانی	خطای استاندارد	سطح معناداری	معنادارد/ندارد
آگاهی تحولات اجتماعی از	مطالعات مطبوعات محلی	156	0/103	0/000	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/416	0/21	ندارد
ارتباط نهادهای مسئول با	مطالعات مطبوعات محلی	156	0/152	0/071	ندارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/006	0/911	ندارد
همکاری برنامه منظم اجتماعی با	مطالعات مطبوعات محلی	156	0/42	0/000	دارد
	عدم مطالعه مطبوعات محلی	61	0/179	0/064	ندارد
ارتباط نهادهای مدنی با	مطالعات مطبوعات محلی	156	0/178	0/004	دارد
	عدم مطالعه	61	0/105	0/000	دارد

				مطبوعات محلی	
--	--	--	--	-----------------	--

جدول شماره 3 گویای حساسیت شهروندان نسبت به تحولات و معضلات اجتماعی محیط پیرامونی خود است. شاخص هایی که برای این جدول تعیین شده نشان دهنده این موضوع است که عدم مطالعه مطبوعات محلی دلیلی برای عدم آگاهی از تحولات اجتماعی محیط زندگی شهروندان بوده است. از طرفی مطالعه مطبوعات محلی توسط شهروندان هرمزگانی میزان ارتباط آنان را با نهادها و دستگاه های اجرایی مسئول که مرتبط با معضلات اجتماعی بوده اند تا سطح معنا داری بالا برده است. همچنان شهروندانی که مطبوعات محلی هرمزگان را مطالعه نموده اند ارتباط معنا داری با برنامه های منظم اجتماعی در خصوص دفع معضلات اجتماعی داشته اند.

جدول شماره 4: بررسی رابطه همکاری شهروندان در امنیت اجتماعی با مطالب مندرج در مطبوعات محلی استان هرمزگان

ثابت	متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	T تعداد	سطح معنا داری
همکاری شهروندان در امنیت اجتماعی	اطلاع رسانی مطبوعات	156	8/99	2/291	0/205	0/593	0/42
	برنامه های ترویجی و آموزشی مطبوعات	156	17/22	4/028	0/342	6/124	0/000
	مطالب تخصصی مطبوعات	156	9/35	3/322	0/241	5/321	0/321
	گزارش عملکرد دستگاه های متولی	156	10/42	3/402	0/199	1/332	0/000

توزیع جدول شماره 4 بر اساس سطح معناداری نشان می دهد که فعالیت مطبوعات محلی استان هرمزگان در همکاری شهروندان بندرعباس در خصوص امنیت اجتماعی مؤثر بوده است و با آن رابطه دارد.

بدین ترتیب می توان از اثر گذاری اطلاع رسانی مطبوعات محلی استان هرمزگان، ارائه مطالب ترویجی و آموزشی و تخصصی و چاپ گزارش عملکرد دستگاه های متولی امنیت اجتماعی در مطبوعات محلی هرمزگان یاد کرد.

در خصوص اطلاع رسانی به موقع مطبوعات محلی هرمزگان در مورد اثرات معضلات اجتماعی مثل: اعتیاد، بزهکاری، طلاق، فرار جوانان از خانه، سرقت، نا امنی روانی، عدم همکاری اجتماعی، ترک تحصیل، این مطبوعات نقش مهمی را در آگاه سازی شهروندان هرمزگانی داشته اند.

در خصوص برنامه های ترویجی و آموزشی مثل: چاپ ویژه نامه اجتماعی، چاپ پیام ها و زیر نویسها، چاپ گزارش های برآمده از ارتباط میدانی با خانواده، چاپ مطالب آموزشی و چاپ گزارش های مصور توسط مطبوعات محلی استان هرمزگان در آگاه سازی و همکاری اجتماعی شهروندان بندرعباس در خصوص امنیت اجتماعی نقش داشته است.

جدول شماره 5: بررسی رابطه همکاری شهروندان در امنیت اجتماعی با سن و تحصیلات افراد.

متغیر وابسته	متغیر مستقل	فراوانی	استاندارد	سطح معناداری	معنا دارد ندارد
همکاری در امنیت اجتماعی	سن	227	0/108	0/732	ندارد
	تحصیلات	227	0/079	0/000	دارد

جدول شماره 5 نشان می دهد که در میان پرسش شوندهگان سن افراد عاملی تأثیر گذار در الگو گیری رفتاری از مطبوعات محلی نبوده است. این جدول نشان می دهد که سن پرسش شوندهگان هیچ رابطه معناداری را در تأثیر پذیری از مطبوعات محلی استان هرمزگان برای همکاری شهروندان بندرعباس در امنیت اجتماعی این شهر نشان نمی دهد. اما تحصیلات پرسش شوندهگان و رویکرد آن ها در مشارکت یا عدم مشارکت در خصوص تحکیم امنیت اجتماعی شهر بندرعباس عامل تأثیر گذاری بوده است. در واقع میزان تحصیلات افراد رابطه معناداری با میزان مطالعه مطبوعات محلی دارد و در نتیجه افزایش مشارکت و مسئولیت اجتماعی

شهروندان بندرعباس برای همکاری آن ها در امنیت اجتماعی این شهر را به دنبال داشته است.

جدول شماره 6: بررسی رابطه همکاری شهروندان در امنیت اجتماعی با جنسیت و شغل افراد

متغیر وابسته	متغیر مستقل		فراوانی	میانگین	انحراف معمار	سطح معنا دارد
	جنسیت	شغل				
	زن	کارمند	97	20/79	4/812	0/504
	مرد	آزاد	130	20/41		
همکاری در امنیت اجتماعی	کارمند	کارگر	69	20/32	0/793	0/001
	آزاد	بیکار	67	17/59		
	کارگر		44	16/33		
	بیکار		47	16/59		

یکی از شاخص های مورد ارزیابی در این پژوهش شغل پرسش شوندگان بوده است و هدف این بوده که مشخص شود آیا میان شغل افراد و تأثیر پذیری آن ها از مطبوعات محلی هرمزگان جهت همکاری اجتماعی رابطه وجود دارد یا خیر؟ نتیجه ی تحقیق بر اساس معناداری نشان می دهد که شغل افراد عامل مؤثری در تأثیر پذیری از مطبوعات محلی بوده است، در نتیجه ی این مطبوعات از طریق مطالب آموزشی، ترویجی و اطلاع رسانی مناسب توانسته اند ضمن آگاه سازی در خصوص معضلات اجتماعی، در الگو یابی مناسب شهروندان بندرعباس جهت مشارکت در تحکیم امنیت اجتماعی مؤثر باشند. در بخشی از پژوهش، شغل افراد به چهار بخش کارمند، آزاد، کارگر و بیکار تقسیم شده است که نتیجه آن تأثیر پذیری افراد بر اساس نوع شغل از مطبوعات محلی استان هرمزگان بوده است.

اما این پژوهش رابطه معناداری را میان جنسیت افراد پرسش شونده و تأثیر پذیری آنها از مطبوعات محلی هرمزگان جهت همکاری اجتماعی و کمک به تحکیم امنیت اجتماعی نشان نمی دهد و جنسیت عامل تأثیر گذاری در الگو برداری از مطبوعات محلی توسط شهروندان بندرعباس نبوده است.

نتیجه گیری و پیشنهادات

مطبوعات امروزه به یکی از ارکان تأثیرگذار جامعه تبدیل شده اند. بر همین مبنا، ارزیابی این تأثیرگذاری در حوزه های مختلف می تواند در افزایش همکاری ها و مسئولیت پذیری اجتماعی شهروندان مؤثر باشد. پرسش های اساسی این تحقیق حول این محور بوده است که آیا مطبوعات محلی در استان هرمزگان توانسته اند تأثیر معناداری بر رفتار و همکاری شهروندان در حوزه امنیت اجتماعی داشته باشند یا خیر؟ آیا مطبوعات توانسته اند بخش نرم افزار اجتماعی را در قالب همکاری مردمی برای تحکیم امنیت اجتماعی فعال نمایند؟ خصوصاً اینکه امروزه در جوامع توسعه یافته نگاه به امنیت اجتماعی و مقابله با معضلات اجتماعی تنها در محدوده اقدامات سخت افزاری خلاصه نمی شود و تلاش های ترویجی و آموزشی و آگاهی بخش، نقشی اساسی در همکاری شهروندان برای امنیت محیط خود دارد. برای بررسی این امر، پرسشنامه ها در میان گروه های مختلفی در بندرعباس تقسیم شد تا حدود تأثیرگذاری مطبوعات بر شهروندان این شهر مورد ارزیابی قرار گیرد.

از طرفی، امنیت اجتماعی امروزه به ضرورتی عینی برای جامعه بشری تبدیل شده است که تمامی ابعاد زندگی اجتماعی را، از امنیت روانی تا امنیت فیزیکی در بر می گیرد. همین طور که در بخش مبانی نظری مطرح شد دامنه ی امنیت اجتماعی امروزه بسیار وسیع شده است و نمی توان آن را تنها در جنبه های فیزیکی مثل سرقت، بزهکاری، جوانان فراری و از خانه و... خلاصه کرد. بلکه باید گسترده آن را در چارچوب های فرهنگی و اجتماعی به خوبی ارزیابی نمود، زیرا هر یک از این معضلات می تواند در رفتار، نگرش، اخلاق و فرهنگ افراد یک جامعه تأثیرگذار باشد. در پاسخ به این فراگیری معضلات باید پذیرفت که تازمانی که الگوی رفتاری مثبتی بر اساس مسئولیت پذیری و مشارکت اجتماعی شکل نگیرد، رفتار شهروندان به خودی خود حتی می تواند در تعمیق معضلات مؤثر باشد. آنچه که برای این پژوهش مهم بوده ارزیابی مستقیم تأثیر مطبوعات محلی استان هرمزگان است که دارای کارکردی بومی می باشند و دارای نوعی سنخیت محتوایی با مخاطبان محلی خود هستند. این مطبوعات در برخی از مطالب و فعالیت های اجتماعی خود در قالب مطالب ترویجی، آموزشی، اطلاع رسانی و... به تشریح اثرات معضلات اجتماعی پرداخته و با آگاه سازی مخاطبان خود انگیزش مشارکت را در تحکیم امنیت اجتماعی افزایش داده اند.

یکی از نکات مهم این پژوهش، تأثیر مثبت مطبوعات محلی هرمزگان بر توسعه فرهنگی و اجتماعی و در نتیجه همکاری شهروندان بندرعباسی در خصوص مشارکت های اجتماعی برای امنیت شهر می باشد. در ابتدا نگرش این شهروندان در خصوص برخی از معضلات اجتماعی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم بر زندگی آنها تأثیرگذار است مورد بررسی قرار گرفت. در ادامه مواردی که در مطبوعات محلی استان هرمزگان در خصوص معضلات امنیت اجتماعی مطرح شده است و از نظر انگیزشی بر رفتار شهروندان بندرعباسی تأثیر گذاشته است مورد پرسش قرار گرفت.

نتایج پژوهش و بررسی زمینه ها نشان می دهد که شهروندان بندرعباسی که مطبوعات محلی هرمزگان را مطالعه نموده اند از مطالب این مطبوعات در حوزه همکاری برای امنیت اجتماعی تأثیر پذیرفته بودند.

در این میان رابطه معنادار و مشخصی میان فعالیت مطبوعات و تأثیر پذیری شهروندان بندرعباسی از آنها وجود داشته است. نتیجه این آشنایی تنها جنبه فردی نداشته است، بلکه نتایج پژوهش گویای آن است که شهروندان بندرعباسی با الگو برداری از مطالب مطبوعات محلی به معضلات اجتماعی توجه بیشتری نشان داده و همکاری در خصوص امنیت اجتماعی را بسان یک مسئولیت اجتماعی و شهروندی تلقی کرده اند. در این میان مطالبی که جنبه اطلاع رسانی داشته است بیشترین تأثیر را بر شهروندان بندرعباسی داشته و درج این مطالب در نشریات محلی دارای جنبه ی انگیزشی بسیار قوی برای شهروندان، در جهت ایجاد حساسیت نسبت به معضلات اجتماعی و مشارکت در تحکیم امنیت اجتماعی بوده است. این پژوهش نشان داده که ارائه مطالب ترویجی و آموزشی همچنان عاملی مهم در آگاه سازی شهروندان بندرعباسی و الگو برداری رفتاری آنها بوده است. این مطالب در حوزه امنیت اجتماعی در نشریات محلی استان هرمزگان بسیار کم چاپ شده است، اما در همان میزان اندک نیز تأثیرگذار و الگو ساز بوده است.

این تحقیق در حوزه مورد مطالعه صورت گرفته در بندرعباس یعنی تأثیر مطبوعات محلی بر رفتار و مشارکت اجتماعی شهروندان در نوع خود بکر و اولیه محسوب می شود، لذا می تواند افق روشنی را برای ارزیابی های آینده و استفاده کار بردی از نتایج آن فراهم کند. بطوری که طبق نتایج این پژوهش به موازات فعال بودن مطبوعات محلی و مطالعه آن توسط شهروندان بندرعباسی و همکاری اجتماعی مخاطبان، رابطه معناداری وجود داشته است. این امر می تواند راهبرد جدیدی را جهت فعال نمودن بخش نرم افزار جامعه خصوصاً مطبوعات محلی، در گسترش همکاری و مسئولیت پذیری شهروندان در خصوص تحکیم امنیت اجتماعی شهرستان بندرعباس ایجاد نماید.

منابع:

- 1- پیره بانی، محمد (1378)، فرهنگ و آزادی، تهران، نشر گلبانگ.
- 2- تابستون، جان (1380)، رسانه ها و مدرنیته، ترجمه سعود اوحدی، تهران، انتشارات سروش.
- 3- توتل، محمد (1381)، موانع توسعه، تهران، دفتر مطالعات سیاسی.
- 4- جی. گود، ویلیام (1352)، خانواده و جامعه، ترجمه ویدا سطحی، تهران بنگاه ترجمه نشر کتاب.
- 5- ساروخانی، باقر (1389)، جامعه شناسی ارتباطات، تهران انتشارات اطلاعات.
- 6- شمیلیه، مونیک (1382)، بشریت و حاکمیت ها، ترجمه مرتضی کلانتریان، تهران، انتشارات آگاه.

- 7- دادگران سید محمد (1379)، مبانی ارتباطات جمعی، تهران نشر فیروزه.
- 8- رزاقی، افشین (1381)، نظریه های ارتباطات اجتماعی، تهران، نشر پیکان.
- 9- نالکس، کیث (1384)، حقوق شهروندی، ترجمه عبدالعزیز ویسی، تهران، نشر سیروان.
- 10- گیلوری، عباس (1378)، مفاهیم نوین اطلاع رسانی، تهران، نشر چاپار.
- 11- عماره، محمد (1382)، امنیت اجتماعی در اسلام، ترجمه مجید احمدی، شیراز، نشر ایلاف.